

حضور زنان استان ایلام در دفاع مقدس
(۱۳۶۷-۱۳۵۹ ه. ش)

دکتر مرتضی اکبری

فیبا

سرشناسه: اکبری، مرتضی، ۱۳۲۷

عنوان و نام پدید آور: حضور زنان استان ایلام در دفاع مقدس (۱۳۶۷-۱۳۵۹ ه. ش)/مؤلف مرتضی اکبری
مشخصات ظاهری: ۲۵۰ ص.

شابک: ۶-۰۱-۶۳۵۵-۶۰۰-۹۷۸-۶۵۰۰۰ ریال

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ - مشارکت زنان

موضوع: جنگ عراق و ایران، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ - ایلام(استان).

موضوع: زنان در جنگ.

رده بندی کنگره: ۱۳۹۰ الف ۷ ن ۸ / DSR1۶۲۷

رده بندی دیویی: ۹۵۵ / ۰۸۴۳

کتاب شناسی ملی: ۲۲۰۳۵۲۴

حضور زنان استان ایلام در دفاع مقدس

تألیف: دکتر مرتضی اکبری

ویراستار: علیرضا درویشی

طراح جلد: قدرت ملکی

ناشر: جوهر حیات - ایلام

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰ ه. ش

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰ تومان

شابک: ۶-۰۱-۶۳۵۵-۶۰۰-۹۷۸

شناسی ناشر: ایلام، بلوار دانشجو، روبروی دانشگاه پیام نور، مجتمع آریان،

تلفن: ۲۲۲۸۸۴۶ (۰۸۴۱) - تلفن همراه: ۰۹۱۸۳۴۲۱۹۵۱

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤلف می‌باشد

این اثر بنا بر سفارش اداره کل تبلیغات اسلامی استان ایلام
امور پژوهشی و آموزشی در سال ۱۳۹۰ تهیه و تألیف شده است.

بسم الله الرحمن الرحيم

«... آنچه از حماسه و شجاعت و قدرت و صلابت و فتح رزمندگان اسلام در این مدت گذشت و آنچه از ایثار و قدرت روحی و توکل به خدا و اعتماد به نفس که ملت بزرگ ما از خود نشان دادند، با هیچ بیان قابل توصیف نیست. آری صحیفه‌ی دل و لوح ذهن پر خاطره‌ی آزاد مردان و شیر زنان و غیور رزمندگان و دلیر بسیجیان ملت ما را که مدرن‌ترین سلاح‌های ابر قدرت‌ها در برابر اراده پولادین آنان خشتی گردیده است به آسانی نمی‌توان در هیچ گزارشی ترسیم کرد مگر آن‌که همه‌ی کسانی که توانائی نگارش، سرایش، ترسیم و تجسیم دارند و دیده‌ها و یافته‌های خود و دیگران را هنرمندانه به نظم و نثر و تصویر درآورند. در اینجا از همه‌ی نگارندگان حوادث جنگ و همه‌ی کسانی که توان انجام وظیفه در این مهم را دارند درخواست می‌کنم از ثبت و ضبط جزئیات آن دوران غفلت نکنند و این گنجینه‌ی تمام نشدنی را برای آیندگان ودیعه بگذارند.»

حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله العالی

بخشی از بیانات مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، که در جمع مردم ایلام در تاریخ ۱۳۶۸/۱/۱۶ ه. ش. که در دوران ریاست جمهوری خود از ایلام بازدید کردند، در خصوص نقش زنان استان ایلام در دفاع مقدس ایراد فرمودند:

«مردم عزیز ایلام باید توجه داشته باشند که این فداکاری ۸ ساله آن‌ها [هشت سال دفاع مقدس] یک عنصر اساسی بوده در استحکام این نظام و همین مقاومت‌های شماسست که اسلام را و انقلاب و نظام جمهوری اسلامی را حفظ کرده. شما باید افتخار کنید که ۸ سال در یک جهاد عظیم، زن و مردتان، کوچک و بزرگتان و شهری و روستایی و عشایرتان سهیم بودند، این برای ملت مایه افتخار است.»

۱. برگرفته شده از کتاب: صحبت عشق (خاطراتی از هشت سال دفاع مقدس)، (تهران: وزارت فرهنگ و

ارشاد اسلامی، ستاد امور جنگ، موسسه انتشارات هاد، چاپ اول ۱۳۶۸)، ص ۵.

۲. برگرفته شده از کتاب لطیف صادقی، ایلام حدیث پایمردی (ایلام: استانداری ایلام، ۱۳۷۳)، ص ۵۹.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه ۱۳

فصل اول:

اختلافات مرزی ایران، عثمانی و عراق (از صفویه ۹۰۷ ه.ق تا ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ ه.ش) ۱۷

نگاهی به تحولات مرزی استان ایلام از عصر باستان تا پایان قاجاریه ۱۹

اختلافات مرزی بین ایران و عثمانی در عصر حاکمیت والیان پشتکوه ۲۴

اختلافات مرزی ایران و عراق از تشکیل کشور عراق و دوره‌ی پهلوی ۲۹

یکشنبه خونین در مهران ۳۰

روابط ایران و عراق در دوره‌ی جمهوری اسلامی ایران ۳۲

اختلافات ایران و عراق و آغاز تجاوز عراق به ایران ۳۲

تصرف مهران توسط ارتش متجاوز عراق ۴۱

تصرف موسیان و دهلران توسط ارتش حزب بعث عراق ۴۳

فصل دوم:

حضور زنان استان ایلام در دفاع مقدس ۴۵

زنان ایلامی و دفاع از وطن در برابر حمله‌ی ارتش عراق به ایران ۴۷

اولین گروه از زنان رزمنده‌ی ایلام ۵۲

کمک بانوان ایلامی به جنگ‌زدگان ۶۰

زنان ایلامی و نقش آنان در تقویت روحیه‌ی رزمندگان ۶۵

ذکر یک روایت در خصوص استقبال مردم ایلام از رزمندگان ۷۴

ذکر یک خاطره ۷۶

کمک‌های نقدی و غیرنقدی زنان ایلامی به جبهه‌های جنگ ۷۸

تهیه‌ی مواد غذایی و آشپزی برای رزمندگان	۸۱
اهدای خون از سوی زنان ایلامی به رزمندگان در پایگاه انتقال خون	۸۳
نقش پایگاه انتقال خون ایلام در طول هشت سال دفاع مقدس	۸۵
خیاطی برای رزمندگان توسط زنان ایلامی	۹۲
ازدواج زنان ایلامی با رزمندگان و جانبازان	۹۴
پیام‌های مقاومت برای قدردانی و تشجیع و حماسه آفرینی رزمندگان	۹۶
حضور زنان استان ایلام در تشییع جنازه‌ی شهدای جنگ تحمیلی	۹۹
زاری و شیون زنان ایلامی در مراسم عزاداری برای شهدا	۱۱۲
فعالیت‌های تبلیغی، فرهنگی و هنری زنان ایلامی در دوران دفاع مقدس	۱۲۱
نقش زنان قشر فرهنگی ایلامی در دفاع مقدس	۱۲۶
زن ایلامی و پرستاری و امداد رسانی به مجروحین جنگ	۱۳۵
گریه و نجوای یک پرستار بر پیکر مبارک پدر شهیدش در بیمارستان امام خمینی ایلام	۱۴۲
شهید و مجروح شدن پرسنل پایگاه انتقال خون ایلام و بیمارستان امام خمینی در ایلام	۱۴۳
پرستاری و مداوای اسیران عراقی در بیمارستان‌های ایلام	۱۴۴
نقش زنان عشایر استان ایلام در تقویت روحیه‌ی رزمندگان	۱۴۵
نقش زنان استان ایلام در بسته‌بندی کمک‌های مردمی به رزمندگان	۱۵۹
نقش زنان استان ایلام در بافتنی‌ها برای رزمندگان	۱۶۱
ذکر یک خاطره.....	۱۶۳
سرکشی و بازدید زنان ایلامی از جبهه‌های جنگ	۱۶۵
زنان ایلامی و آموزش نظامی.....	۱۶۷
اهم فعالیت‌های زنان ایلامی در دفاع مقدس	۱۷۰
نقش زنان ایلامی در هشت سال دفاع مقدس از دیدگاه یک محقق ایلامی	۱۷۲
اسوه‌های داغداری و پایداری در دوران دفاع مقدس	۱۷۴

فصل سوم:

۱۸۱	نظری بر آمار شهدا و جانبازان زن استان ایلام در هشت سال دفاع مقدس (۱۳۶۷-۱۳۵۹ ه.ش)
۱۸۴	اولین زن شهید ایلامی
۱۸۶	آمار شهدای زن شهرستان ایلام در دفاع مقدس
۱۹۲	بمباران شهر چوار
۱۹۴	ادامه‌ی حملات هوایی عراق به شهر ایلام
۱۹۵	آمار شهدای زن مهران در دفاع مقدس
۱۹۶	ذکر یک خاطره
۱۹۶	آمار شهدای زن صالح‌آباد در دفاع مقدس
۲۰۰	آمار شهدای زن شهرستان ایوان در دفاع مقدس
۲۰۵	آمار شهدای زن ملکشاهی در دفاع مقدس
۲۰۷	آمار شهدای زن شهرستان آبدانان در دفاع مقدس
۲۰۹	آمار شهدای زن دهلران در دفاع مقدس
۲۱۱	ذکر یک خاطره
۲۱۲	آمار شهدای زن شیروان و چرداول در دفاع مقدس
۲۱۳	آمار شهدای زن شهرستان دره‌شهر در دفاع مقدس
۲۱۴	نگاهی به آمار جانبازان زن استان ایلام و نقش آنان در دفاع مقدس
۲۱۸	آمار جانبازان زن شهرستان ایلام
۲۲۰	آمار جانبازان زن شهرستان ایوان
۲۲۱	آمار بانوان جانباز مهرانی، ملکشاهی و سایر شهرستان‌ها
۲۲۲	نقش بانوان جانباز در دفاع مقدس
۲۲۳	یادی از همسران و خانواده‌های جانبازان جنگ تحمیلی
۲۲۵	زنان ایلامی و سیاست در دوران دفاع مقدس

- ۲۳۰ فعالیت‌ها و زندگی روزمره‌ی مردم استان ایلام در زمان بهاران‌ها
- ۲۴۱ تأمین سوخت مردم ایلام از شاخه‌های درختان بلوط
- ۲۴۶ نقش زنان ایلامی در حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس
- ۲۴۷ منابع و مآخذ

www.ketab.ir

نماز شام غریبان چو گریه آغازم به مویه‌های غریبانه قصه پردازم
 به یاد یار و دیار آن‌چنان بگریم زار که از جهان ره و رسم سفر براندازم
 من از دیار حبیبم نه از بلاد غریب فهمیما به رفیقان خود رسان بازم

«حافظ»

یکی از نارسایی‌ها و ضعف‌های تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نویسان تاریخ ایران در ادوار گذشته (قبل از دوره‌ی مشروطه) آن بوده است که مورخان این مرز و بوم توجه چندانی به نقش مردم و اقشار جامعه در رویدادهای سیاسی - اجتماعی نداشته‌اند. برای جبران این خلأ تاریخی، مورخان ایران از دوره‌ی مشروطه با نگاهی جدید به تاریخ‌نگاری، برآن شدند تا بیشتر به نقش مردم در رویدادها و تحولات تاریخی بپردازند. بنابراین در عصر حاضر به دلیل گستردگی تحولات تاریخی، محققان و مورخان بر آن شده‌اند تا تحولات و رویدادهای تاریخی را به صورت مقطعی و با محوریت موضوعی خاص به رشته تحریر درآورند.

نگارنده بر آن شد تا به حماسه آفرینی زنان استان ایلام در هشت سال دفاع مقدس و نقش آفرینی آنان در پایداری و حفظ ارزش‌های اسلامی و ملی در این مقطع تاریخی بپردازد؛ زیرا احتمال آن می‌رود تا کنون که بیش از دو دهه از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران (۱۳۶۷-۱۳۵۹ ه. ش) می‌گذرد، توجه شایانی به این امر در نگارش کتابی تاریخی مبذول نشده باشد؛ لذا نگارنده لازم می‌داند و احساس وظیفه می‌کند که دین خود را نسبت به بازتاب گوشه‌هایی از تلاش و کوشش و حماسه و تحمل رنج‌ها و سختی‌های زنان ایلامی در دوران دفاع مقدس ادا نماید تا سندی فراموش‌نشدنی و ماندگار برای آیندگانی باشد که خود در طوفان حوادث و در میان سیل خروشان جمعیتی که هشت سال مقاومت کرده و حماسه آفریدند،

حضور نداشته‌اند و یادآور خاطراتی برای غیور مردان و شیر زنانی باشد که خود در این حوادث دست و پنجه نرم کرده و جنگیده‌اند و مشقت‌ها و آوارگی‌ها کشیده‌اند.

این کتاب شامل سه فصل است؛ در فصل اول نگاهی گذرا به تحولات و مشکلات مرزی این منطقه (استان ایلام امروزی) و بررسی خلاصه‌ای از تاریخچه‌ی این دیار، از دوره‌ی باستان تا عصر حاضر شده است تا خوانندگان این کتاب با تحولات مرزی این مرز و بوم از کشور عزیزمان ایران در ادوار گذشته قدری آشنایی پیدا کنند.

در فصل دوم به نقش و حضور زنان استان ایلام در عرصه‌های گوناگون اعم از دفاع، تقویت روحیه‌ی رزمندگان، اهداء کمک‌های آنان به جبهه‌های نبرد و... مورد بررسی قرار گرفته است و برای اثبات مطالب خود به مستندات، مصاحبه‌هایی با برخی از زنان ایلامی که در دوره‌ی دفاع مقدس فعالیت‌هایی به منظور حمایت از انقلاب و جنگ داشته‌اند انجام شده است.

در فصل سوم به منظور حفظ یاد و خاطره‌ی بانوان شهید و جانباز و ایثارگر استان ایلام که در طی بمباران‌ها یا با آتش توپخانه‌ی ارتش عراق به درجه‌ی رفیع شهادت یا جانبازی نائل گردیده‌اند، به نقش آنان در دفاع مقدس با ذکر آمار نیز اشاره شده است.

مطلب مهمی که باید متذکر شوم آن است که در مصاحبه‌هایی که برای اثبات مطالب ذکر شده‌ی این کتاب استفاده شده است برحسب معرفی آنان از سوی بعضی نهادها و ادارات دولتی بوده و هیچ دلیل دیگری نداشته است و به یقین می‌توان گفت تمام بانوان استان ایلام اعم از کوچک و بزرگ که در دوره‌ی هشت ساله‌ی دفاع مقدس حضور داشته‌اند و تحمل هزاران مشکل اقتصادی، معیشتی، روحی-

روانی، بمباران، سرما، گرما و سایر کمبودها نموده‌اند. همه‌ی آنان گواه و شاهی برای مطالب این کتاب محسوب می‌شوند و چون مجالی برای ذکر نام همه‌ی آنان و یا خاطرات و ناگفته‌های آنان وجود ندارد از همه‌ی آنان پوزش می‌طلبیم، چرا که همه‌ی زنان ایلامی از مادر خودم گرفته تا هزاران زن دیگر از همان روز اول جنگ تحمیلی درگیر مستقیم جنگ شدند و هر کدام از این زنان شیردل و شجاع سرباز مدافع اسلام و مملکت خود بوده‌اند. بنابراین از خواهرانی که از آنان مصاحبه به عمل آمده است با عرض پوزش از ذکر اسامی آنان خودداری می‌شود تا موجب حفظ ارزش‌های پایداری و مقاومت همه‌ی زنان استان ایلام در دفاع مقدس باشد.

امام خمینی (ره) در مورد کمک رسانی به جبهه‌ها و حضور رزمندگان در جبهه‌های جنگ فرمودند: «هر کس می‌تواند، به جبهه برود و هر کس نمی‌تواند، در پشت جبهه خدمت کند». براساس این فرمایش امام خمینی (ره) بانوان ایلامی اعم از افسار مختلف در طول هشت سال دفاع مقدس به سخن امام لبیک گفتند و به خدمت در عرصه‌های مختلف در پشت جبهه مشغول شدند.

در پایان از اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان ایلام، اداره کل آموزش و پرورش استان ایلام، پایگاه انتقال خون ایلام، منابع طبیعی استان ایلام، بنیاد شهید و امور ایثارگران استان ایلام، بنیاد شهید و امور ایثارگران شهرستان‌های ایلام و ایوان، سازمان تبلیغات اسلامی استان ایلام، امور عشایری استان ایلام، ارشاد اسلامی استان ایلام و حوزه‌ی هنری استان ایلام و تمامی کسانی که در نوشتن این اثر کمک و همراهی داشته‌اند و به خصوص از همسر و دختران عزیزم که مشکلات مرا در طول نوشتن این کتاب تحمل نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد. در این کتاب کاستی‌ها، خطاها و سهو و نسیان‌های احتمالی وجود دارد که نگارنده بر آن

آگاهی ندارد، از اهل قلم تقاضا می‌شود اشکالات را تذکر دهند؛ که نگارنده، پذیرای نظرات اصلاحی شما عزیزان می باشد.

دکتر مرتضی اکبری دبیر آموزش و پرورش ایلام و مدرس دانشگاه

۱۳۹۰/۳/۲۷ ه.ش / ۱۳۹۰/۶/۱۸ میلادی

ایلام

www.ketab.ir